

Postoji li još podjela na ozbiljnu i pop glazbu?

aleksandar mihalyi

Redovitim čitateljima časopisa posvećenih ozbiljnoj glazbi i podlistaka u dnevnim ili tjednim tiskovinama često se, ponajprije nakon preslušanih preporuka, nameće pitanje što je to danas pop glazba, a što je to umjetnička glazba. Doima se da gotovo više nije moguće dobiti jednoznačan odgovor.

No, budući da je teško naći obrazložene razloge iz kojih bi se uopće postavljalo spomenuto pitanje, navedimo barem one koji se nama čine dominantnima. Ugrubo, postoje dvije grupacije koje ovaj problem direktno tangira. Jednu grupaciju čini ozbiljno glazbena scena čiji konzervativni dio gotovo sektaški pristupa ovoj temi jer je rizik ili (vlastita) ugroza povelika, a „zatvorenost“ ovih krugova osigurana je čak i institucionalno: od škola do koncertnih dvorana i opernih kuća pa do uhodanih sustava financiranja - znači, njima svakako nisu potrebna „raščišćavanja“ ove vrste. Unutar druge pop grupe postoji glazbeno radikalnije i talentiranije krilo, koje se do nemogućnosti razlikovanja približilo novo glazbenoj sceni i tako postalo njezinim dijelom. Oni to pitanje, naravno, drže izlišnim, a onaj koji ga „neumjesno“ postavlja legitimira se nevježom i „štreberom“! Razvidnosti problema/pitanja zasigurno ne doprinosi ni zbrka oko legitimiteta pojava, pojmova i njihovih definicija. Ona je takva i tolika da se doima kako je za krčenje ove šume Striborove potrebna prava mitska snaga i možda još pokoji život.

Danas se već čitave generacije slušatelja, i to ne samo one urbane, osjećaju pripadnicima rock kulture. Oni su dovoljno osviješteni i s autentičnim kulturnim potrebama koje od glazbe „svoje mladosti“ traže više, a art glazba za njih ne korespondira svijetu u kojem žive. Uvjeravanje takvog slušateljstva od glazbenog *establishmenta* da im art glazba nudi više, doima se neuvjerljivim, pa i deplasiranim. To osobito vrijedi za Ameriku u kojoj se potreba za autentičnom kulturom pokazala najžilavijom. O tome svjedoči i njihova novo glazbena scena, o čemu smo već pisali u WAM-u i koja je polarizirana na dvije grupacije: onu koja baštini europsko nasljeđe i onu koja je okrenuta vlastito-autentičnom te koja je u dosluhu s širokim glazbenim dijapazonom - od *jazza* i etno glazbe do *rocka*. Naravno da će svatko imati pravo odabira, a potrošački organizirano društvo pobrinut će se da se željeno i nađe na policama prodavaonica. Tržište tako postaje možda i najsnažniji regulativ zbog toga što je izuzetno dobro organizirano. Njegovo snažno povratno djelovanje do prije par desetljeća bilo je gotovo neprepoznato a danas ima snažan utjecaj na sve segmente glazbene scene: od repertoarne politike koncertnih direkcija i diskografskih kuća preko izgleda interpreta i njihove prezentacije pa do, naravno, utjecaja na prateću kritiku. Upravo se takvo tržište svojim utjecajem može smatrati najodgovornijim za nastanak ovog problema. Naime, više nema bogatih mecena koji bi se uklopili u glazbenu scenu i bili u stanju barem donekle korigirati stanje nastalo kao posljedica toga što je individualna kupnja nosača zvuka, tj. broj prodanih primjeraka postalo ključno mjerilo. O različitoj visini profita koje donose žanrovi

već smo dosta pisali, a ozbiljna glazba sa svojom trenutačnom diskografijom zaista ne stoji dobro!

Na novo glazbenoj sceni (slično kao i u umjetnosti) već je dulje na snazi, čak i više no deklarativno, ne-priznavanje granica između tzv. umjetničke i popularne glazbe; i među kritičarima, i među skladateljima, i među interpretima. Granice je sve teže uočiti i zato što su nekadašnje prazne margine ovih glazbi premrežene brojnim otklonima, i s jedne, i s druge strane. Obično se u našim tekstovima govorilo o glazbenicima koje su se uputili iz umjetničkog ka popularnom segmentu, uglavnom radikalnim pojednostavljenjima ili tek preuzimanjem nekih od značajki iz drugog pop tabora. Brojni će nam suvremeni primjeri pokazati kako se ti autori „komotno“ osjećaju i u prostoru tog donedavno drugog tabora. Zanimljivo je kako se u ovom kontekstu počesto previđa moguća reverzibilnost procesa. Glazbena forma kod predstavnika popa već dulje vrijeme nije ni kratka, a ni jednostavna, te ne posjeduje uobičajenu jednostavnu strofnu organiziranost. Harmoniziranja su i te kako prisutna, a melodija zasigurno više nije najvažnija i nosiva značajka. Ritam je rijetko plesni, a ako ga i ima, prije je to kraće injektiranje, i to s posve drugom svrhom. I sami interpreti u sve većem postotku završavaju muzičke akademije, te je nesporna i njihova educiranost u tradicionalnom smislu. Oni su stasali sa suvremenim tehnologijama i ne osjećaju nikakve frustracije koje osjeća starija generacija *art* skladatelja kada mora učiti i stalno održavati korak s mijenama. Iz današnje perspektive razvidno je da je upravo tehnologija odigrala presudnu ulogu i u samoj estetici, ali i u procesu kreiranja glazbe,

jer je nadarenima omogućila neovisnost u realizaciji kompleksnijih zamisli, čak i bez potpunije glazbene edukacije. To je moguće tim više jer je takva glazba namijenjena individualnom slušanju s nosača zvuka. Ona nema više svoju tradicionalnu socijalnu funkciju - pripremu i izvođenje velikih koncerata, koji od interpreta zahtijevaju puno truda u pripremi svih sofisticiranih instrumenta i elektronskih pomagala.

Sve rečeno zasigurno nije nikakva novost, već kratko podsjećanje na značajke našeg vremena kada kritika niti ne istražuje genezu brojnih individualnih rješenja, već analizama iscrpljuje uratke glazbene industrije po žanrovima, koji su vrlo često više mjesta smutnje nego li razumijevanja. No, potreba raščišćavanja ovog frustrirajućeg stanja neupitna je svima onima kojima su invencija i kreativna snaga ključni kriterij. Srećom, imajući u vidu veliki broj knjiga koje pokrivaju sva razdoblja, skladatelje i teme, moglo bi se reći i da nikada nije bilo bolje nego sada te da se naše pitanje/lamentacija, promatrano iz tog kuta, čini suvišnim i depasiranim. Postojanje brojnih (i suprotstavljenih) muzikoloških izdanja, kao i enormna ponuda nosača zvuka razolikih pristupa, o čemu smo npr. pisali u tekstu o velikim dirigentima, kompenzira sve gore navedeno jer pažljivijem djelu slušateljstva omogućava više no solidno bavljenje umjetničkom glazbom bez oslanjanja na kritiku. Naime, suvremena inačica nekadašnje ozbiljno glazbene kritike, koja je sada čvrsto spregnuta s tržištem (a samim tim često i korumpirana), teži populariziranju i pojednostavljanju, što u konačnici rezultira (često namjernom) površnošću.